

ปัจจัยที่มีผลต่อการล่าช้าในการรักษาของผู้ป่วยมะเร็งเต้านมในศูนย์มะเร็งภาคกลาง

(FACTORS AFFECTING DELAYED TREATMENT AMONG BREAST CANCER PATIENTS IN THE CENTRAL-REGION CANCER CENTERS)

นางณณิศ รัตนภาสุร 4637244 PHPH/M

วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร) สาขาวิชาเอกสุขภาพศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : ภรณ์ วัฒนสมบูรณ์, ปร.ด., สุปรียา ต้นสกุล, ก.ด., ลักษณา

เต็มศิริกุลชัย, ปร.ด., พงษ์กิติ จูสุกกร, B.Sc.; MBBS; DTM & H; FRCST; FICS.

บทคัดย่อ

การศึกษาเชิงสำรวจแบบตัดขวางนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปริมาณและลักษณะของการล่าช้าในการรักษามะเร็งเต้านม และแบบแผนการแสวงหาการรักษาของผู้ป่วยตั้งแต่เริ่มพบอาการผิดปกติจนเริ่มได้รับการรักษา รวมทั้ง ปัจจัยที่มีผลต่อการล่าช้าในการรักษาของผู้ป่วยมะเร็งเต้านม สุ่มตัวอย่างจำนวน 256 คน จากผู้ป่วยมะเร็งเต้านมรายใหม่ที่มาใช้บริการ ณ ศูนย์มะเร็งภาคกลาง 3 แห่ง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ย้อนหลังตามแบบสัมภาษณ์แบบกำหนดโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์แบบสองตัวแปรด้วยตารางไขว้และสถิติทดสอบ Chi-Square และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการล่าช้าในการรักษามะเร็งเต้านมด้วยสถิติ binary logistic regression

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะยังไม่มาพบแพทย์ที่สถานบริการใดในทันทีภายหลังจากค้นพบอาการผิดปกติของเต้านมด้วยตนเอง ร้อยละ 42 รอคูและสังเกตอาการตนเอง และประมาณร้อยละ 39 ปรึกษานุคคลอื่นก่อนมาพบแพทย์มีเพียงร้อยละ 5 เท่านั้นที่มาพบแพทย์ทันทีหลังจากพบอาการ บุคคลสำคัญที่สตรีตัวอย่างส่วนใหญ่ขอคำปรึกษาเป็นบุคคลในครอบครัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งสามี, บุตร และพี่/น้องสาว หลังจากได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นมะเร็งเต้านมมีประมาณร้อยละ 6 ที่เลือกการรักษาด้วยวิธีการแพทย์พื้นบ้าน การล่าช้าในการรักษามะเร็งเต้านมพบว่าสตรีตัวอย่างร้อยละ 44 ล่าช้าในการรักษา การล่าช้าจากตัวผู้ป่วยพบมากกว่า การล่าช้าจากระบบบริการ (ร้อยละ 48 กับ ร้อยละ 23) ผลการศึกษาเมื่อพิจารณาปัจจัยที่มีผลต่อการล่าช้าทุกปัจจัยพร้อมกันพบว่า การล่าช้าในการรักษามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการแสวงหาการรักษาและการรับรู้ประโยชน์ของการรักษา กล่าวคือการเพิ่มขึ้นของขั้นตอนการแสวงหาการรักษาจะเพิ่มโอกาสของการล่าช้าในการรักษา (Odds ratio =2.01, $p<0.001$) ขณะที่การเพิ่มขึ้นของการรับรู้ประโยชน์ของการรักษามะเร็งเต้านมจะลดโอกาสของการล่าช้าในการรักษา (Odds ratio= 0.90, $p<0.05$) จากผลการศึกษานี้ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลความรู้แก่สตรีกลุ่มเป้าหมายในเรื่องของการรับรู้ความเสี่ยงและประโยชน์ของการมาพบแพทย์ทันทีเมื่อพบอาการผิดปกติที่เต้านม การแสวงหาการรักษามะเร็งที่ถูกต้อง รวมทั้งการตรวจเต้านมด้วยตนเอง

คำสำคัญ : การล่าช้าในการรักษา; พฤติกรรมการแสวงหาการรักษา; มะเร็งเต้านม

FACTORS AFFECTING DELAYED TREATMENT AMONG BREAST CANCER PATIENTS IN THE CENTRAL-REGION CANCER CENTERS.

NAPHANIT RATTANAPHASURA 4637244 PHPH/M

M.Sc. (PUBLIC HEALTH) MAJOR IN HEALTH EDUCATION AND BEHAVIORAL SCIENCES

THESIS ADVISORS: PARANEE VATANASOMBOOM, Ph.D., SUPREYA TANSAKUL, Ph.D., LAKKHANA TERMSIRIKULCHAI, Ph.D., PHONGKITTI THISUPHAKORN, B.Sc.; MBBS; DTM & H; FRCST; FICS.

ABSTRACT

This cross-sectional survey was aimed to study health care seeking behaviors after self detection of symptoms and the quantity and types of delayed treatment, as well as the factors affecting delayed treatment, among breast cancer patients. The 256 samples were selected from patients newly diagnosed with breast cancer attending 3 Central-Region Cancer Centers, in Thailand. Retrospective interview using structured-questionnaire was conducted for data collection. Cross-tabulation and Chi-square test were used to examine bivariate association, then binary logistic regression analysis was carried out to determine factors affecting delayed treatment.

The findings showed that most of the samples did not immediately seek treatment from physicians in any health care settings after first self detection of abnormal breast symptoms. 42 percent of women would waited and observed themselves for a period of time and 39 percent consulted with significant others. Only 5 percent immediately visited a physician. Family members, especially the spouse, offspring, and siblings, were the most significant persons who were consulted. After diagnosis as breast cancer, 6 percent of women sought traditional medicines for their treatment. The evidence showed 44 percent of women had delayed treatment. Patient delay was more prevalent than system delay (48 % versus 23 %). The finding also showed, when all factors affecting delayed treatment were simultaneously taken into account, that delayed treatment was significantly affected by health care seeking behaviors and perceived benefits of treatment - an increase in steps of health care seeking care increased a chance of delayed treatment (Odds ratio=2.01, $p<0.001$), while an increase in perceived benefits of breast cancer treatment decreased a chance of delayed treatment (Odds ratio=0.90, $p<0.05$). This finding suggests that the dissemination of information focusing on perception of risks and benefits of early diagnosis and prompt treatment of breast cancer, as well as breast self examination, should be promoted. Also, misled health care seeking behaviors leading to delayed treatment should be eliminated.

KEYWORDS: DELAYED TREATMENT/ HEALTH CARE SEEKING BEHAVIOR/ BREAST CANCER.

142 pp.